

НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА ДОГЛЯД МЕДИЧНОЮ СЕСТРОЮ В ХОСПІСАХ

Шкварок М.Г., Круковська І.М., Грищук С.М.

Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради

PROVISION OF MEDICAL AID AND CARE BY A NURSE IN HOSPICES

Shkvarok M.G., Krukovska I.M., Hryshchuk S.M

Zhytomyr Medical Institute Zhytomyr Regional Council

Анотація. Система розбудови національної служби здоров'я в Україні потребує змін. Сучасні методи надання допомоги хворим з невиліковної патологією в Україні, повинні крокувати в ногу з загальносвітовими тенденціями. Зокрема, паліативний догляд — це допомога у самообслуговуванні, спостереження за станом здоров'я, сприяння наданню медичних послуг, допомога в забезпеченні технічними засобами реабілітації, що їх надають фахівці у сфері надання соціальних послуг, соціальні робітники або мультидисциплінарна команда (через структури Мінсоцполітики, територіальні центри соціального обслуговування, надання соціальних послуг).

Ключові слова: Паліативна допомога, хоспіс, лікарі, медсестри, охорона здоров'я, догляд, профілактика, спостереження, медсестринська допомога, нормативно-правових документах, медичні маніпуляції.

Паліативна допомога — це вид медичної допомоги, основним завданням якої є полегшення симптомів і зменшення страждань від невиліковної хвороби. Паліативна допомога може надаватися одночасно з основним лікуванням пацієнта та за участі мультидисциплінарної команди до складу якої входять лікарі, медсестри, працівники соціальних служб, психологи та капелани. Тобто, в умовах України та діючих організаційно-

правових форм, паліативна допомога має надаватися як структурами охорони здоров'я, так і органами соціального захисту — у частині паліативного догляду.

Механізм взаємодії двох відомств під час надання соціальної послуги паліативного догляду вдома було затверджено спільним наказом Міністерства соціальної політики та Міністерства охорони здоров'я України від 23.05.2014 №317/353 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів при наданні соціальної послуги паліативного догляду вдома невиліковно хворим».

Зміст, обсяг, норми і нормативи, умови та порядок надання соціальної послуги з паліативного догляду, а також показники її якості, визначаються Державним стандартом паліативного догляду, що затверджений наказом Мінсоцполітики від 29.01.2016 №58. Хотілося б звернути увагу, що у Стандарті дуже детально виписані шкали для оцінки потреби «пацієнта» в послугі паліативного догляду: на основі шкали оцінки можливості виконання елементарних дій (за такими групами критеріїв як прийом їжі, купання, особистий туалет, одягання та взування, контроль дефекації, контроль сечовиділення, пересування, тощо) та шкали оцінки можливості виконання складних дій (користування телефоном, приготування їжі, прання, ведення домашнього господарства, тощо).

Заходи, що становлять зміст послуги паліативного догляду, і які мають здійснювати соціальні працівники (безоплатно або за додаткову плату), включають, зокрема:

- **організація денного відпочинку (сну)**
- допомога у веденні домашнього господарства
- допомога у приготуванні їжі, приготування їжі
- годування (для ліжкових хворих)
- придбання та доставка промислових і продовольчих товарів
- прибирання (допомога в прибиранні) житла
- допомога у самообслуговуванні
- купання
- чищення зубів
- гоління
- вдягання, роздягання
- допомога у користуванні катетерами чи калоприймачами
- допомога при пересуванні у квартирі (приміщенні)
- допомога в організації взаємодії з іншими фахівцями та службами (виклик лікаря, комунальних служб, транспортних служб, відвідування хворих у закладах охорони здоров'я)
- спостереження за станом здоров'я отримувача соціальної послуги відповідно до медичних показань та рекомендацій
- профілактика та контроль пролежнів
- збір матеріалів для проведення лабораторних досліджень (кал, сеча) та ін.
- допомога в забезпеченні технічними засобами реабілітації, гігієнічними засобами (протези, ортези, памперси, катетери, калоприймачі тощо), навчання навичкам користування ними
- сприяння в організації денної зайнятості
- супроводження на прогулянку
- інше

Тобто, паліативний догляд — це допомога у самообслуговуванні, спостереження за станом здоров'я, сприяння наданню медичних послуг, допомога в забезпеченні технічними засобами реабілітації, що їх надають фахівці у сфері надання соціальних послуг, соціальні робітники або мультидисциплінарна команда (через структури Мінсоцполітики, територіальні центри соціального обслуговування, надання соціальних послуг).

Український центр суспільних даних за участі профільних експертів розробляє методику оцінки потреби у паліативній допомозі. Так, згідно з цією оцінкою, у 2022 році потребували паліативної допомоги понад 300 тисяч українців, в тому числі дітей. Для

розрахунку оцінки використовуються дані Медстату, Держстату, ТБ-реєстру, Канцер-реєстру.

Паліативна допомога в Україні – є відносно новим напрямом у вітчизняній охороні здоров'я. З року в рік вона все ширше інтегрується в офіційну медицину.

Серед суттєвих факторів, що визначають її ефективність, є забезпеченість професійними кадрами, у тому числі медичними сестрами.

Досвід багатьох країн світу свідчить, що фундаментальну та важливу роль у наданні паліативної допомоги і догляду відіграє медична сестра. Професія медичної сестри інтегрує в собі всі методи лікування, усі спеціалізації в галузі охорони здоров'я, усі технології догляду, усю інформацію щодо пацієнта. Саме вона найдовше контактує з пацієнтом, надає йому активну підтримку та медичну допомогу, координує лікування й його оптимальне середовище його життя.

Особливості мед сестринської допомоги та догляду за важкохворими пацієнтами визначається цілями, завданнями і функціями паліативної допомоги, метою якої є підтримка максимальної можливості якості життя. Паліативна допомога – вид комплексної допомоги, яка за методологією є мультидисциплінарним підходом і об'єднує медико-соціальну роботу, психологічні аспекти, духовний супровід, волонтерську службу. Тому паліативний догляд потребує спеціальних здібностей, знань, умінь і навичок.

Медсестрі з паліативної допомоги доводиться зустрічатися з широким спектром найбільш тяжких і різноманітних симптомів. Розвиток нових технологій в охороні здоров'я і їхній вплив викликають зростаючі вимоги до рівня медичної опіки. Постає нелегке завдання вміло поєднати використання технологій з гуманним ставленням до пацієнта, що потребує значних моральних сил, мобілізації досвіду і знань, розвитку певного клінічного мислення, володіння цілим рядом компетенцій: професійною, загальнокультурною, здоров'язбережувальною, комунікативною, інформаційною, соціальною, психологічною, етико-деонтологічною, особистісною.

Ефективність паліативної допомоги і догляду залежить значною мірою від особистісних якостей та професійної кваліфікації медсестри. Особливість роботи медичних сестер у допомозі важкохворим полягає в:

- дотримання морально-етичних принципів і з високим рівнем емпатії;
- володіння навичками між особового спілкування;
- проведення медсестринської діагностики;
- здійсненні спостереження для визначення догляду за пацієнтом;
- ранньому виявленні симптомів;
- оцінці та знятті болю та інших дошкуляючих симптомів;
- володінні знаннями клінічної медицини, психотерапії;
- вмінні працювати в команді;
- володінні психологічними прийомами;
- педагогічних навичках, щодо навчання молодших медичних сестер, самого пацієнта та його родичів;
- обізнаності в нормативно-правових документах.

Суть паліативного лікування визначається не лише медичними процедурами, але є своєрідною філософією медичної допомоги, мета якої – домогтися максимальної гармонії між професійною майстерністю і гуманним ставленням до безнадійно хворої людини.

Робота медсестри супроводжується великим фізичним та емоційним навантаженням і не обмежується вузькою лікувально-профілактичною діяльністю.

Першочерговим завданням медсестри в наданні допомоги і догляду за паліативними пацієнтами є:

- полегшення болю і пом'якшення інших тяжких проявів (симптомів) захворювання;
- психологічна, фізична і духовна підтримка пацієнта;
- підтримання у пацієнта здатності вести активний спосіб життя;

- проводити сестринське обстеження, складати план догляду і виконувати його;
- кваліфіковано контролювати больовий синдром (застосовувати лікарські засоби за призначенням лікаря);
- вміти визначати дошкуляючі симптоми, приймати самостійні рішення для їх полегшення;
- знаходити оптимальний вихід у складних життєвих і клінічних ситуаціях та приймати виважені рішення;
- якісно виконувати медичні маніпуляції згідно з протоколами;
- проводити щоденну оцінку можливих ризиків різних симптоматичних ускладнень та попереджувати їх виникнення;
- володіти навичками надання інформації про стан пацієнта в межах своєї компетенції, не порушуючи його прав;
- навчати основам догляду родичів пацієнта;
- володіти навичками догляду за пацієнтом, що помирає;
- надавати психологічну підтримку пацієнтові та його родині в період хвороби та після смерті;
- проводити гігієнічний догляд, забезпечувати підручні засоби для створення комфортних умов пацієнтові;
- організовувати дозвілля пацієнтів;
- задовольняти нагальні потреби пацієнтів.

У системі паліативного догляду постійне психічне навантаження медичних сестер приводить до підвищення емоційної напруги – стресу, тому увага до власного здоров'я повинна стати частиною професійної культури та показником її професійної компетентності.

Висновки. Паліативна допомога — це вид медичної допомоги, основним завданням якої є полегшення симптомів і зменшення страждань від невиліковної хвороби. Паліативна допомога може надаватися одночасно з основним лікуванням пацієнта та за участі мультидисциплінарної команди до складу якої входять лікарі, медсестри, працівники соціальних служб, психологи та капелани. Тобто, в умовах України та діючих організаційно-правових форм, паліативна допомога має надаватися як структурами охорони здоров'я, так і органами соціального захисту — у частині паліативного догляду.

Суть паліативного лікування визначається не лише медичними процедурами, але є своєрідною філософією медичної допомоги, мета якої - домогтися максимальної гармонії між професійною майстерністю і гуманним ставленням до безнадійно хворої людини.

Враховуючи особливості в роботі медичних сестер у наданні паліативної допомоги та догляду, з метою підвищення її ефективності слід розробити і запровадити стандарт медичної послуги з паліативної допомоги.

ЛІТЕРАТУРА:

1. «Паліативна медицина», підручник для студ. вищих мед. навч. закладів В.Й. Шатило, П.В. Яворський. Вид. Київ ВСВ « Медицина»2010, ст. 560 с.: іл.
2. Абашник Н.М.(2019).Роль медсестри в Україні і світі. Медсестринство.4:7
3. Герасимова Н.(2013).Світова та вітчизняна практика впровадження паліативної допомоги на дому особам похилого віку.Аспекти праці.7:44
4. Ляшок О.М. (2020). Роль медичної сестри в наданні паліативної і хоспісної допомоги. Всеосвіта
5. Литвинова А.Е. (2017) Формування компетентності медичних сестер. Медсестринство.4:17
6. Мединська А.В, Коваленко С.О. (2016). Професійність медичної сестри у спілкуванні з пацієнтом. Медсестринство.3:9